

Minneboka

Praktisk veileder for bruk av historiske bilder i eldreomsorgen.

Foto: Harald Renbjør, Levanger fotomuseum

Veilederen er utviklet av Levanger kommune og Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg.

Kultur, helse og omsorg
NASJONALT KOMPETANSESENTER

Partnerskapet:

**Levanger
kommune**

Levanger ligger ved Trondheimsfjorden og er omgitt av fruktbare, brede bygder og fjellområder. Kommunen huser 20.000 innbyggere og har hatt en jevn vekst i folketallet de siste 40 årene. Det har bodd mennesker i Levangerområdet i flere tusen år og Levanger var en viktig markeds plass allerede i vikingtid på grunn av beliggenheten ved fjorden og ferdselsveg over til Jämtland. I dag er Trehusbyen Levanger fredet som kulturmiljø av Riksantikvaren. Kommunen er blant annet vertskap for **NORD universitet, Sykehuset Levanger, HUNT forsknings senter ved NTNU, og Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg.** Levanger fotomuseum, som har vært en viktig rådgiver i utviklingen av denne veilederen, ligger sentralt plassert i bykjernen.

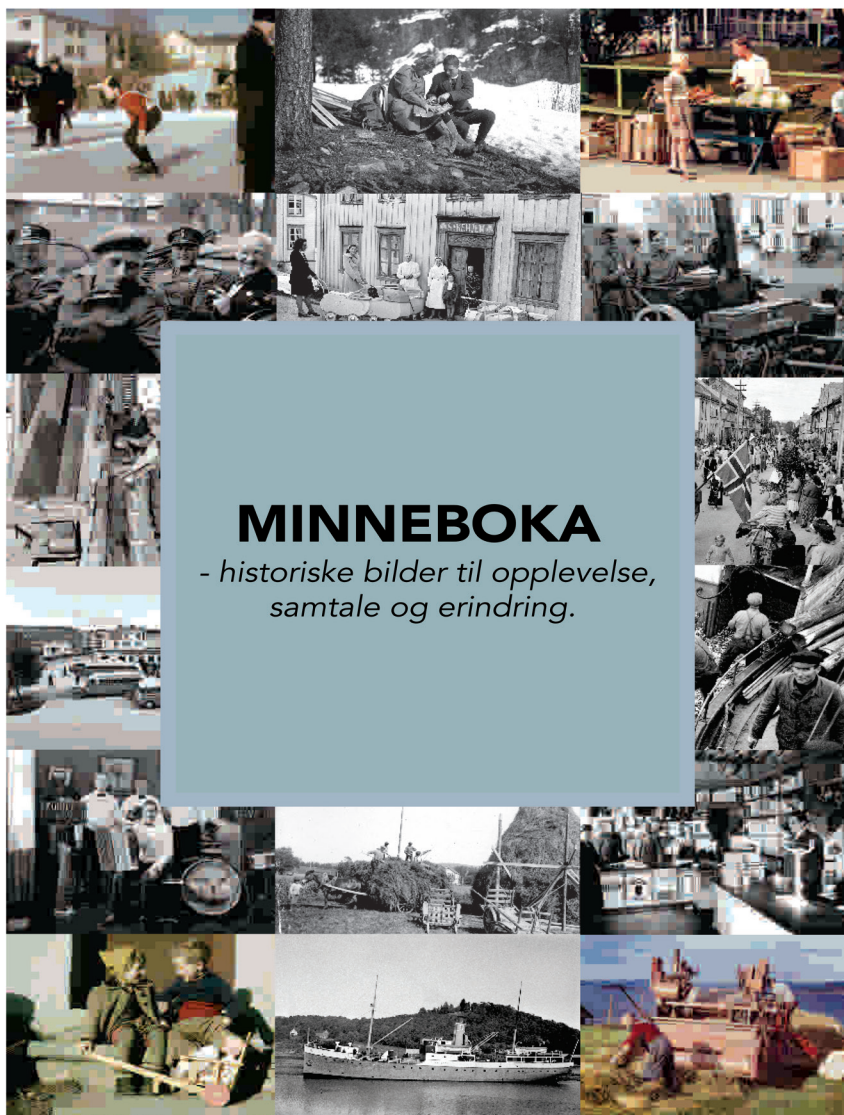
Kultur, helse og omsorg
NASJONALT KOMPETANSESENTER

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg bidrar til at det utvikles og benyttes kulturelle virkemidler i helsesektoren i Norge. Vi dokumenterer og utvikler sang, dans og andre kulturuttrykk i en helse- og omsorgsfaglig ramme, gjennom forskning, utdanning og praksis. Kompetansesenteret er forankret i Meld. St. 29 (2012-2013) *Morgendagens omsorg* og lagt inn i Omsorgsplan 2020. Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg ble etablert i Levanger 1. juli 2014. Virksomheten er et partnerskap mellom HUNT forsknings senter NTNU, Helse Nord-Trøndelag HF, Levanger kommune, Trøndelag fylkeskommune og Nord universitet.

Hva er Minneboka

Minneboka er en samling historiske bilder fra Levanger og omegn. Boka er utarbeidet i et samarbeid mellom Levanger fotomuseum, Levanger frivilligsentral, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg og Levanger kommune.

Bildene gir glimt av hverdagsliv, gårdsliv, byliv, festdager, sportsøyeblikk og arbeidsliv fra mellomkrigstida og fram til rundt 1950.

Målgruppen

Minneboka er hovedsakelig rettet mot personer med demensdiagnose, deres familie, frivillige og ansatte, men den vil være spennende for mange.

Slik ble Minneboka i Levanger til

Levanger kommunes frivilligkontakter og Levanger frivillig-sentral ønsket å skape et verktøy som enkelt kan brukes som utgangspunkt for aktivitet, fellesskap og opplevelser mellom frivillige, ansatte, pårørende – og personer med demensdiagnose.

Levanger kommune kontaktet Levanger fotomuseum og etablerte et samarbeid. Levanger fotomuseum har fotoarkiv med bilder fra Trøndelag.

Gruppen som jobbet med å lage Minneboka lagde en liste med ulike tema som de ønsket skulle være representert i Minneboka. Dette var ideene de hadde før utsiling:

- Geografisk spredning, også nabokommuner som Verdal, Steinkjer, Trondheim
- Royale bilder
- Framkomstmiddel
- Yrkesgrupper
- Barn – og babybilder
- By- og bygdeliv
- Gateliv, gater i Levanger
- Fra tiden til sjøs
- Utendørsaktiviteter i ulike årstider: aking, blomsterplukking, fjell, ski, hesjer, molte
- 17. mai, jul, dans, st.hans og påske
- Kjente historiske personer fra Levanger
- Klesdrakt fra ulike sosiale lag
- Kjente landemerker fra bygd og by
- Fabrikker, industri, butikker
- Slakteri, bakeri, skredder, møller, sagbruk og trelast
- Krigsminnemerker
- Flyfoto fra ulike tidsepoker og områder
- Bygårder
- Hverdagssituasjoner
- Sportsarrangementer
- Fra 1930-tallet
- Musikkorkester

Temaene ble oppsummert slik: Hverdagsliv, leirliv, gårdsliv, byliv, festdager, sportsøyeblikk og arbeidsliv fra mellomkrigstida og fram til rundt 1950.

Foto: Harald August Moksnes, Levanger fotomuseum

Hvilke bilder og hvor finnes de?

Har du lyst til å lage en lokal versjon av Minneboka? Her følger erfaringer og råd som kan være til hjelp i arbeidet.

Historiske bilder finnes hos flere aktører. Nasjonale og regionale museer har gjerne egne fotoavdelinger. Det har også bibliotek og arkivverk. Lokale museer, historielag, privatpersoner, mediebedrifter, aviser, forlag eller fotografbyråer kan også være aktuelle.

Det er en fordel om utvalget av bilder dekker et noe større geografisk område enn det helt lokale. Noen av de som skal bruke Minneboka har vokst opp i området, mens andre er tilflyttere. Vurder derfor også bilder av nasjonal interesse. Det kan være historiske bilder fra begivenheter innen idrett, kultur, kongehus eller politikk. Bruk bilder som du finner noe informasjon om.

Opplysninger som når og hvor bildet er tatt, hva som skjer på bildet, og eventuelt hvem som er avbildet er et godt utgangspunkt for samtale når Minneboka tas i bruk. Ta med navn på fotograf hvis dette er kjent.

For å sette sammen utvalget av bilder er det lurt å samarbeide med noen lokalt. Historielag og bymuseer er aktører som har innsikt i feltet. Husk også det helsefaglige perspektivet og målgruppen for Minneboka når bildene velges. Bilder kan gi sterke inntrykk. Det anbefales å sette seg inn i hovedprinsippene i lovverket om publisering av fotografier (Åndsverkloven).

Aktuelle nettsadresser:

Kunst- og kulturhistoriske museer: www.digitaltmuseum.no

Norsk telegrambyrå (NTB): <https://scanpix.no/>

Nasjonalbiblioteket: www.nb.no/samlingen/bilder

Biblioteker, fylkeskommuner, kommuner og private: www.flickr.com

Arkivverket: <https://foto.digitalarkivet.no>

Perspektiv museum: <https://www.perspektivet.no/samlinger/fotoarkivet/>

Utforming

- Minneboka er i A4 format og produsert i hardlaminat.
- Minneboka består av 20 bilder.
- Bildetekstene er korte, de angir årstall og gir en kort beskrivelse av motivet. Fotograf er angitt der denne er kjent.
- Bildetekstene er på samme side som bildet for å unngå unødig uro i lesingen.

Foto: Per Renbjør, Levanger fotomuseum

Bruk av Minneboka

Minneboka kan være et utgangspunkt for samtale, inntrykk og felles opplevelser. Det kan være lurt å stille åpne spørsmål for å sette i gang prosessen.

- Husker du? -Neimen, se på de - hva tror du de gjør? Hvor tror du hun skal?

Spørsmålene og inntrykkene kan være mange – svarene og fortellingene er det leserne som skaper. Minneboka kan brukes både i mindre grupper og en-til-en. Den er godt egnet til å ligge framme i fellesrom som noe å gripe for å skape aktivitet.

Hva kan skje i møtet med historiske bilder?

Å se på bilder er sansestimulering som bidrar til gjenkjenning og assosiasjoner. Bildene vil kunne gi like stor glede for personer med demensdiagnose som for frivillige, ansatte, pårørende og andre.

Denne veilederen om Minneboka legger spesielt vekt på historiske foto. Det er for øvrig gjort et omfattende arbeid for å tilrettelegge slik at personer med demensdiagnose kan ta del i kunst- og kulturhistorie.

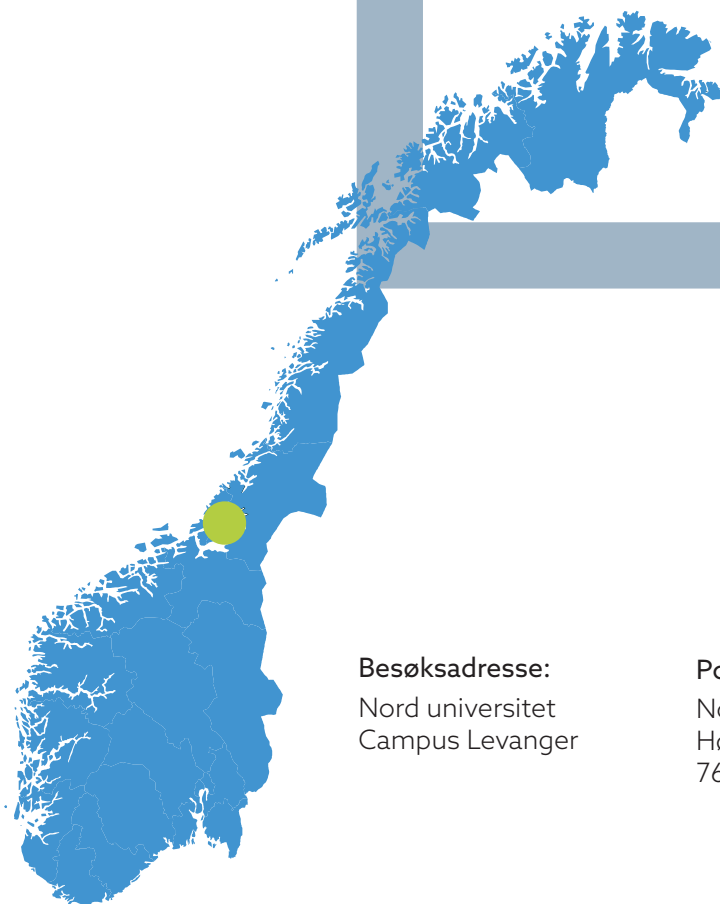
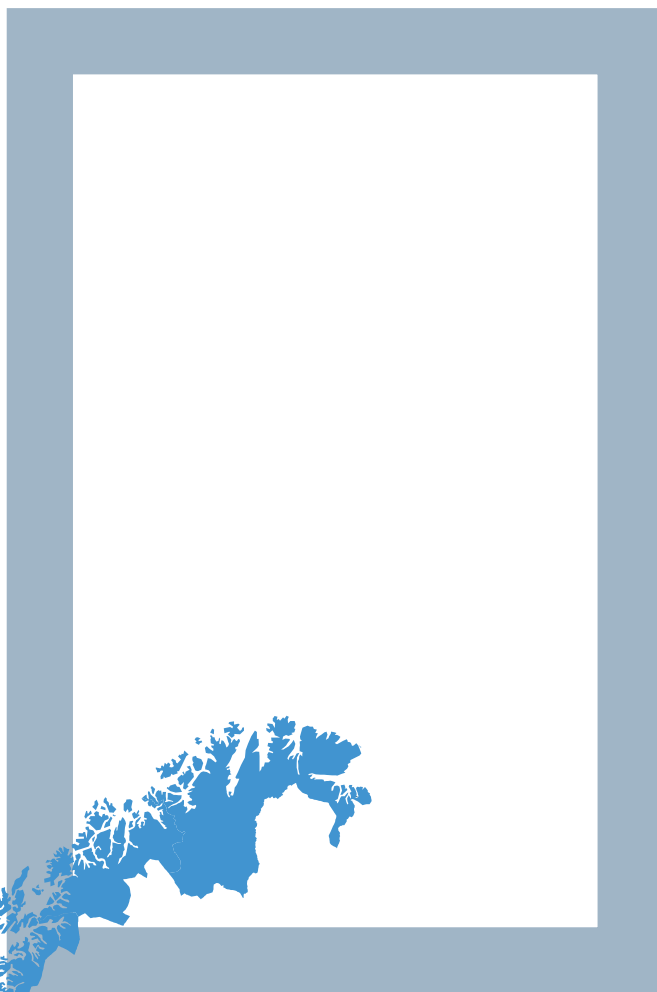
Det ble i 2015 utgitt en håndbok om hvordan forberede et museumsbesøk for personer med demens; *Møte Med Minner*. Håndboken ble utgitt av Senter for fagutvikling og forskning, Oslo kommune, Norsk Teknisk Museum, Telemuseet og Oslo Museum.

Gjennom tilrettelagte omvisninger tilbyr Kunstmuseer og komponisthjem (KODE) og Verdighetssenteret i Bergen gratis omvisninger for hjemmeboende mennesker med demensdiagnose i følge med ledsager. Dette gjøres gjennom prosjektet Kunst i demensomsorgen for å gi meningsfulle opplevelser for mennesker i en sårbar livsfase.

Å legge til rette for denne typen formidling kan ha stor betydning for fysisk og mental helse og en opplevelse av fellesskap. Denne type sansestimulering kan påvirke biologiske og fysiologiske prosesser i kroppen. Forskning viser at kulturopplevelser av en slik art er viktig for å ivareta kognitive evner og redusere stress. Det kan samtidig sette i gang tankeprosesser som stimulerer store deler av hjernen. Da kan personen med demensdiagnose oppleve gode øyeblikk, få fram minner, oppleve mestring og økt velvære. I slike situasjoner kan både helsepersonell, frivillige, pårørende, personer med demensdiagnose og andre oppleve likeverdige møter der alle parter ser hverandre på en ny måte.

Foto: Martin Knoph, Levanger fotomuseum

Besøksadresse:
Nord universitet
Campus Levanger

Postadresse:
Nord universitet
Høgskoleveien 27
7600 Levanger

www.kulturoghelse.no
post@kulturoghelse.no

Kultur, helse og omsorg
NASJONALT KOMPETANSESENTER